

NÂNG CAO HIỆU QUẢ CÁC HOẠT ĐỘNG TRẢI NGHIỆM TRONG GIÁO DỤC QUỐC PHÒNG VÀ AN NINH CHO HỌC SINH Ở CÁC TRƯỜNG TRUNG HỌC PHỔ THÔNG HIỆN NAY

Đinh Văn Quyên - Đặng Trường Giang

Trường Đại học Tài chính - Marketing

Email: dvquyen@ufm.edu.vn

Email: danggiang@ufm.edu.vn

Tóm tắt: Bài viết tập trung làm rõ một số vấn đề về hoạt động trải nghiệm trong giáo dục quốc phòng và an ninh từ đó đề xuất một số giải pháp nâng cao hiệu quả các hoạt động trải nghiệm trong Giáo dục quốc phòng và an ninh cho học sinh ở các Trường trung học phổ thông hiện nay.

Từ khóa: Giáo dục, quốc phòng và an ninh, hoạt động trải nghiệm, học sinh, Trung học phổ thông.

Nhận bài: 28/12/2023; Biên tập: 29/12/2023; Phản biện: 05/01/2024; Duyệt đăng: 06/01/2024.

1. Đặt vấn đề

Đại hội XIII của Đảng xác định “tiếp tục đổi mới đồng bộ mục tiêu, nội dung, chương trình, phương thức, phương pháp giáo dục và đào tạo theo hướng hiện đại, hội nhập quốc tế” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2021, tr. 136), đòi hỏi công tác giáo dục và đào tạo nói chung, Giáo dục quốc phòng và an ninh cho học sinh ở các Trường trung học phổ thông nói riêng phải “tiếp tục đổi mới mạnh mẽ phương pháp dạy và học theo hướng hiện đại; phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo và vận dụng kiến thức, kỹ năng của người học; khắc phục lối truyền thụ áp đặt một chiều, ghi nhớ máy móc” (Ban Chấp hành trung ương, 2013). Chính vì vậy, nâng cao hiệu quả các hoạt động trải nghiệm trong Giáo dục quốc phòng và an ninh cho học sinh ở các Trường trung học phổ thông là một trong những giải pháp mang tính đột phá trong đổi mới hình thức, phương pháp giảng dạy, góp phần nâng cao chất lượng, hiệu quả công tác Giáo dục quốc phòng và an ninh cho học sinh ở các Trường trung học phổ thông hiện nay.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Hoạt động trải nghiệm và vai trò của hoạt động trải nghiệm trong giảng dạy Giáo dục quốc phòng và an ninh cho học sinh ở các Trường trung học phổ thông

Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT của Bộ Giáo dục và Đào tạo Ban hành Chương trình giáo dục phổ thông xác định: “Hoạt động trải nghiệm là hoạt động do nhà giáo dục định hướng, thiết kế và hướng dẫn thực hiện, tạo ra cơ hội cho học sinh tiếp cận thực tế, thể nghiệm các cảm xúc tích cực, khai thác những kinh nghiệm đã có và huy động tổng hợp kiến thức, kỹ năng của các môn học khác nhau để thực hiện những nhiệm vụ được giao hoặc giải quyết những vấn đề của thực tiễn đời sống nhà trường, gia đình, xã hội phù hợp với lứa tuổi” (Bộ Giáo dục và Đào tạo, 2018). Đây là hoạt động giáo dục bắt buộc đối với học sinh trung học phổ thông hướng đến

hình thành các phẩm chất chủ yếu, năng lực cốt lõi của học sinh trong các mối quan hệ với bản thân, xã hội, môi trường tự nhiên, nghề nghiệp và một số năng lực đặc thù như năng lực thiết kế và tổ chức hoạt động, năng lực thích ứng với những biến động trong cuộc sống và các kỹ năng sống khác.

Với tính chất đặc thù của môn học, việc ứng dụng các hoạt động trải nghiệm trong giáo dục quốc phòng và an ninh có vai trò đặc biệt quan trọng, ảnh hưởng to lớn đến chất lượng, hiệu quả Giáo dục quốc phòng và an ninh cho học sinh ở các Trường trung học phổ thông. Vai trò của hoạt động trải nghiệm trong giảng dạy giáo dục quốc phòng và an ninh thể hiện trên một số điểm nổi bật:

Thứ nhất, phát huy tối đa tính tích cực, tự giác, sáng tạo của người học trong quá trình giáo dục quốc phòng và an ninh. Trên cơ sở tiến hành các hoạt động trải nghiệm, học sinh thực sự là trung tâm của quá trình dạy học, giáo viên đóng vai trò là người tổ chức, hướng dẫn và thúc đẩy việc trực tiếp trải nghiệm, lĩnh hội tri thức. Học sinh chủ động tạo và thu thập kiến thức cho bản thân, những kiến thức này không chỉ là kiến thức trong sách, trong nhà trường mà kiến thức từ thực tiễn lịch sử xã hội. Nói cách khác, đây là quá trình học sinh tự kiến tạo tri thức cho bản thân trên cơ sở các trải nghiệm thực tiễn, từ đó hình thành những phẩm chất, năng lực đáp ứng mục tiêu, yêu cầu đào tạo.

Thứ hai, hoạt động trải nghiệm góp phần phát triển toàn diện các kỹ năng của học sinh ở các Trường trung học phổ thông. Học sinh bậc phổ thông đang trong quá trình hình thành kỹ năng, phương pháp học tập, làm việc. Thông qua hoạt động trải nghiệm trong học tập giáo dục quốc phòng và an ninh sẽ định hướng học sinh phát triển toàn diện các kỹ năng như kỹ năng quan sát, kỹ năng nhận thức và tư duy, kỹ năng ứng xử, kỹ năng cảm nhận, biểu đạt tình cảm... Đặc biệt, với các nội dung liên quan đến thao tác, kỹ thuật của hoạt động quân sự, việc tiến hành các hoạt động trải nghiệm giúp

học sinh dễ dàng quan sát, nắm bắt, luyện tập và vận dụng trong thực tiễn, góp phần nâng cao chất lượng, hiệu quả giáo dục quốc phòng và an ninh cho học sinh ở các Trường trung học phổ thông hiện nay.

Thứ ba, hoạt động trải nghiệm gắn kết chặt chẽ lý luận và thực tiễn, học với hành, nhà trường và thực tiễn xã hội trong các nội dung giáo dục quốc phòng và an ninh. Trên thực tế, nội dung giáo dục quốc phòng và an ninh mang tính trừu tượng, ít diễn ra trên thực tiễn, các thao tác, động tác mang tính phức tạp đòi hỏi học sinh phải thực hành, luyện tập thường xuyên, liên tục. Do đó, tăng cường các hoạt động trải nghiệm không chỉ giúp học sinh được kiểm chứng các kiến thức quốc phòng và an ninh trong thực tiễn, tự mình đánh giá, kiểm nghiệm hệ thống kiến thức được trang bị, qua đó củng cố nhận thức của học sinh đối với các nội dung giáo dục quốc phòng và an ninh ở các nhà Trường trung học phổ thông.

Thứ tư, tăng cường các hoạt động trải nghiệm trong giáo dục quốc phòng và an ninh góp phần thực hiện có hiệu quả mục tiêu đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, “tiếp tục đổi mới đồng bộ mục tiêu, nội dung, chương trình, phương thức, phương pháp giáo dục và đào tạo theo hướng hiện đại, hội nhập quốc tế” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2021, tr.136) nhằm “giáo dục cho công dân về kiến thức quốc phòng và an ninh để phát huy tinh thần yêu nước, truyền thống dựng nước và giữ nước, lòng tự hào, tự tôn dân tộc, nâng cao ý thức, trách nhiệm, tự giác thực hiện nhiệm vụ quốc phòng và an ninh, bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa” (Ban Chấp hành trung ương, 2013). Không phủ nhận vị trí, vai trò của các phương pháp giáo dục truyền thống nhưng việc đổi mới hình thức phương pháp giảng dạy theo hướng hiện đại đã và đang là xu thế khách quan của quá trình đổi mới giáo dục và đào tạo. Trên cơ sở tiến hành có hiệu quả hoạt động trải nghiệm trong giáo dục quốc phòng và an ninh sẽ góp phần chuyển hóa quá trình giáo dục thành quá trình tự giáo dục, từ đó góp phần nâng cao chất lượng, hiệu quả giáo dục quốc phòng và an ninh cho học sinh ở các Trường trung học phổ thông hiện nay.

2.2. Giải pháp nâng cao hiệu quả hoạt động trải nghiệm trong Giáo dục quốc phòng và an ninh cho học sinh ở các Trường trung học phổ thông hiện nay

Một là, nâng cao nhận thức của các thành phần, lực lượng về vị trí, vai trò của hoạt động trải nghiệm trong giáo dục quốc phòng và an ninh cho học sinh ở các Trường trung học phổ thông hiện nay

Đây là giải pháp quan trọng. Cần tăng cường quán triệt, giáo dục nâng cao nhận thức của đội ngũ giáo viên, cán bộ quản lý giáo dục và học sinh quan điểm, đường lối của Đảng về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo đáp ứng yêu cầu trong điều kiện mới, về vị trí, ý nghĩa của hoạt động trải nghiệm đối với nhận thức, thái

độ, kỹ năng của học sinh và đối với công tác Giáo dục quốc phòng và an ninh cho học sinh ở các Trường trung học phổ thông. Từ đó, xây dựng thái độ, động cơ đúng đắn trong tổ chức và tiến hành hoạt động trải nghiệm trong giáo dục quốc phòng và an ninh cho học sinh ở các nhà Trường trung học phổ thông hiện nay.

Hai là, bồi dưỡng kỹ năng tổ chức, phương pháp tiến hành hoạt động trải nghiệm cho đội ngũ giáo viên thực hiện công tác giáo dục quốc phòng và an ninh ở các nhà Trường trung học phổ thông.

Thực hiện đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục, đào tạo, đội ngũ giáo viên đóng vai trò là người tổ chức, định hướng toàn bộ quá trình nhận thức của học sinh. Do đó, đối với hoạt động trải nghiệm trong giáo dục quốc phòng và an ninh cho học sinh ở các nhà Trường trung học phổ thông, kỹ năng tổ chức và phương pháp tiến hành hoạt động trải nghiệm của giáo viên đóng vai trò quyết định đến chất lượng, hiệu quả hoạt động trải nghiệm. Do đó, cần thường xuyên tập huấn, bồi dưỡng kỹ năng, phương pháp tổ chức, tiến hành các hoạt động trải nghiệm bám sát với nội dung, chương trình môn học và đối tượng học sinh ở các Trường trung học phổ thông. Xây dựng kế hoạch và thông qua kế hoạch hoạt động trải nghiệm chặt chẽ. Thường xuyên tổ chức rút kinh nghiệm công tác tổ chức, tiến hành hoạt động trải nghiệm trong công tác giáo dục quốc phòng và an ninh cho học sinh ở các nhà Trường trung học phổ thông hiện nay.

Ba là, tăng cường các hoạt động liên kết, phối hợp trong tiến hành các hoạt động trải nghiệm trong giáo dục quốc phòng và an ninh cho học sinh ở các Trường trung học phổ thông hiện nay

Công tác giáo dục quốc phòng và an ninh nói chung, hoạt động trải nghiệm trong giáo dục quốc phòng và an ninh nói riêng đòi hỏi những yêu cầu đặc thù về thao trường, bãi tập, vũ khí trang bị. Do đó, bên cạnh các cơ sở giáo dục và đào tạo, sự tham gia của các tổ chức, lực lượng có liên quan đóng vai trò quan trọng, tác động trực tiếp đến chất lượng, hiệu quả hoạt động trải nghiệm trong giáo dục quốc phòng và an ninh cho học sinh. Do đó, cần tăng cường các hoạt động phối kết hợp với các trung tâm giáo dục quốc phòng và an ninh, các đơn vị quân đội, cơ quan quân sự đóng quân trên địa bàn, các di tích lịch sử, bảo tàng quân sự... trên cơ sở đó xây dựng kế hoạch và tổ chức hoạt động trải nghiệm trong giáo dục quốc phòng và an ninh đạt hiệu quả.

Bốn là, đầu tư cơ sở vật chất đáp ứng yêu cầu tiến hành hoạt động trải nghiệm trong giáo dục quốc phòng và an ninh cho học sinh ở các Trường trung học phổ thông hiện nay

Cơ sở vật chất, vũ khí trang bị là cơ sở, điều kiện tiến hành hoạt động trải nghiệm trong công tác giáo dục quốc phòng và an ninh. Do đó, việc bảo đảm cơ sở vật chất có ý nghĩa đặc biệt quan trọng. Các Trường trung học phổ

thông, lực lượng chuyên trách về giáo dục quốc phòng và an ninh cần có kế hoạch bảo đảm cơ sở vật chất, vũ khí, trang bị. Phát huy sức mạnh tổng hợp trong trang bị cơ sở vật chất. Khai thác có hiệu quả vũ khí, trang bị hiện có, bảo quản, bảo dưỡng chặt chẽ, đúng quy định. Đồng thời tiến hành nghiên cứu, cải tiến, ứng dụng mang tính thiết thực gắn với các nội dung giáo dục quốc phòng và an ninh từng bước đáp ứng cơ sở vật chất phục vụ hoạt động trải nghiệm trong công tác giáo dục quốc phòng và an ninh cho học sinh ở các Trường trung học phổ thông hiện nay.

Năm là, phát huy tính tích cực, tự giác của học sinh tham gia hoạt động trải nghiệm trong giáo dục quốc phòng và an ninh ở các nhà Trường trung học phổ thông hiện nay

Học sinh vừa là đối tượng, đồng thời là chủ thể của các hoạt động trải nghiệm trong giáo dục quốc phòng và an ninh, là nhân tố suy đến cùng quyết định chất lượng, hiệu quả các hoạt động trải nghiệm trong giáo dục quốc phòng và an ninh. Do đó, phát huy tính tích cực, tự giác, sáng tạo của học sinh là giải pháp mang tính then chốt. Trong đó, tập trung giáo dục nâng cao nhận thức của học sinh về vị trí, vai trò của hoạt động trải nghiệm trong giáo dục quốc phòng và an ninh, trên cơ sở đó xây dựng động cơ, thái độ đúng đắn, phát huy tính tích cực, tự giác sáng tạo trong quá trình tham gia các hoạt động trải nghiệm. Trang bị cho học sinh hệ thống kiến thức đầy đủ về các nội dung giáo dục quốc phòng và an ninh làm cơ sở tham gia các hoạt động trải nghiệm hiệu quả. Thường xuyên bồi dưỡng phương pháp, rèn luyện tác phong, các kỹ năng chuyên biệt... góp phần phát huy tối đa tính tích cực, tự giác sáng tạo của học sinh tham gia các hoạt động trải nghiệm, góp phần nâng cao chất lượng, hiệu quả công tác giáo dục quốc phòng và an ninh cho học sinh ở các nhà Trường trung học phổ thông hiện nay.

3. Kết luận

Tăng cường các hoạt động trải nghiệm trong công tác giáo dục quốc phòng và an ninh cho học sinh ở các Trường trung học phổ thông hiện nay là xu thế khách quan hiện nay, đáp ứng yêu cầu đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo. Đây là trách nhiệm của các cấp, các ngành mà trực tiếp là các lực lượng làm công tác Giáo dục quốc phòng và an ninh cho học sinh ở các Trường trung học phổ thông. Trên cơ sở đó, tạo sự chuyển biến từ nhận thức đến hành động, từng bước nâng cao hiệu quả các hoạt động trải nghiệm trong công tác giáo dục quốc phòng và an ninh cho học sinh ở các Trường trung học phổ thông, góp phần khơi dậy truyền thống yêu nước, niềm tự hào dân tộc, niềm tin, khát vọng phát triển đất nước phồn vinh, hạnh phúc. □

Tài liệu tham khảo

- [1]. Đảng Cộng sản Việt Nam (2013), *Nghị quyết về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục đào tạo, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế*, số 29-NQ/TW, ngày 4/11/2013, Hà Nội.
- [2]. Bộ Giáo dục và đào tạo (2018), *Thông tư Ban hành Chương trình giáo dục phổ thông*, số 32/2018/TT-BGDĐT, ngày 26/12/2018, Hà Nội.
- [3]. Bộ Giáo dục và đào tạo (2020), *Thông tư Ban hành chương trình môn giáo dục quốc phòng và an ninh cấp trung học phổ thông*, số 46/2020/TT-BGDĐT, ngày 24/11/2020, Hà Nội.
- [4]. Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), *Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, NXB Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.
- [5]. Quốc hội nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam (2013), *Luật Giáo dục Quốc phòng và An ninh*, Luật số 30/2013/QH13, ngày 19/6/2013, Hà Nội.

IMPROVING THE EFFECTIVENESS OF EXPERIENTIAL ACTIVITIES IN THE DEFENSE AND SECURITY EDUCATION FOR THE STUDENTS IN THE HIGH SCHOOLS TODAY

Dinh Van Quyen - Dang Truong Giang
University of Finance and Marketing
Email: dvquyen@ufm.edu.vn
Email: danggiang@ufm.edu.vn

Abstract: The article focuses on clarifying some issues of experiential activities in defense and security education, thereby proposing some solutions to improve the effectiveness of experiential activities in defense and security education for the students in the high schools today.

Keywords: Education, defense and security, experiential activities, students, high school.